

УДК 338.242.2

**Богдан АНДРУШКІВ; Роман ШЕРСТЮК; Наталія КИРИЧ;
Ольга ПОГАЙДАК**

**Тернопільський національний технічний університет імені
Івана Пулюя, Тернопіль, Україна**

**РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
СУСПІЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ: РЕСУРСНО-ІННОВАЦІЙНІ
ЧИННИКИ**

***(Особливості організаційного процесу забезпечення ефективності
економічних реформ в умовах Європейської адаптації суб'єктів
господарювання)***

Резюме. На основі аналізу літературних джерел та існуючого досвіду роботи промислових підприємств виявлено проблеми цього процесу у ланцюзі: держава – галузеві формування – територіальні (регіональні) господарські управління (об'єднання територіальних громад). Розглянуто шляхи підвищення ефективності промислового виробництва за рахунок інноваційно-ресурсних чинників. Встановлено, що одним із найприйнятніших методів оцінювання стабільності функціонування підприємств, з точки зору ефективності використання економічних, енергетичних, трудових та інших ресурсів, у контексті Європейських вимог є інноваційні засоби. Обґрунтовано наукові підходи та чинники, за рахунок яких можна забезпечити стабільне функціонування промислових підприємств України, що й може зробити їх конкурентноздатними в умовах ЄС. Дослідження здійснено на прикладі промислових підприємств, що функціонують в умовах трансформаційної економіки посттоталітарного суспільства.

Ключові слова: трансформаційне суспільство, інновації, промислові підприємства, стабільність, стратегія, ефективність, господарська діяльність, Європейський Союз.

**Bohdan ANDRUSHKIV; Roman SHERSTIUK; Nataliia KIRICH;
Olha POGAIDAK**

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

**DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES IN CONDITIONS
OF SOCIAL INSTABILITY: RESOURCE AND INNOVATION
FACTORS**

***(Peculiarities of the organizational process of ensuring the effectiveness of
economic reforms in the context of European subjects adaptation of
management)***

Summary. The author of the article found the problem in the chain: the state – formation – territorial (regional) economic management (unification of territorial communities), based on the analysis of literary sources and existing experience of industrial enterprises. The article deals with the way of improving the efficiency of industrial production for innovation and resource factor. It is established that one of the most acceptable methods for assessing the stability of enterprises are innovative means in terms of the efficiency of the use of economic,

energy, labor and other resources in the context of European requirements. The scientific approaches and factors are substantiated, for which it is possible to ensure the stable functioning of industrial enterprises in Ukraine and that actually can make them competitive in the EU. The investigation was carried out on an example of industrial enterprises that function in a transformational economy of the post-totalitarian society.

Key words: *transformation society, innovations, industrial enterprises, stability, strategy, efficiency, economic activity, European Union.*

Постановка проблеми. У нестабільних суспільних умовах центр економічної діяльності переміщується до основної ланки економіки країни – підприємства. На рівні підприємства створюється необхідна суспільству продукція, тут сконцентровані найбільш кваліфіковані кадри, використовуються високотехнологічна та високопродуктивна техніка й технології. При загальній спрямованості українських реформ у галузі економіки, тактика виробничої, інноваційної, ресурсної, інвестиційної та ринкової поведінки окремих підприємств багато в чому залишається дискусійною й потребує детальніших досліджень.

Схема дослідження проблем управління впливом інноваційно-ресурсних, інвестиційних, фінансових та інформаційних чинників на ефективність діяльності промислового підприємства та оптимізацію ресурсних витрат в умовах трансформаційної економіки повинна передбачати зростання обсягів виробництва, підвищення конкурентоздатності продукції та конкурентоспроможності підприємства, зростання продуктивності праці, творчої ініціативи, скорочення непродуктивних витрат часу, підвищення ефективності використання коштів, підвищення прибутковості, повніше задоволення потреб національної економіки та запитів населення у відповідності до Європейських вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На даний час особливостям організаційного процесу забезпечення ефективності економічних реформ в умовах Європейської адаптації суб'єктів господарювання загалом присвячено немало наукових праць. Та все ж, необхідно відзначити, що дуже мало вітчизняних та закордонних науковців-економістів приділяють увагу проблемі розвитку промислових підприємств у нестабільних суспільних умовах відповідно до вимог асоційованого членства в ЄС.

Й. Шумпетер зумів встановити взаємозв'язок між інноваційною діяльністю та динамікою економічного розвитку, що призвело до подальших досліджень цієї проблематики такими вченими, як Дж. Менш, К. Перез, Р. Едвард Фрімен. Вивченням проблем економічних криз та їх вплив на розвиток промисловості України присвячені праці вітчизняних науковців, серед яких Бурлака В.М., Гончаров Ю.В., Мечніков Г.І., Олешко А.А., Яременко Л. та ін. Дослідженнями інновацій та їх упровадженням на підприємствах займалися такі вчені, як Балабанов І.Т., Горфінкель В.Я., Гречан А.П., Денисенко М.П., Денісов Є.Ф., Ілляшенко С.М., Кузьмін О.Є., Краснокутська Н.В., Оголева Л.Н., Порохня В.М., Фатхутдінов Р.А., Федулова І.В., Харів П.С., Хаджинова О.В., Черкашина Л.О. [6].

У міру розвитку трансформаційних процесів та адаптації економіки до вимог і стандартів Європейського Союзу методика та методологія потребує глибокого вивчення, визначення завдань та реалізації необхідних заходів для перетворення промисловості на конкурентоспроможну інноваційну галузь, що динамічно розвивається. У розробленні зазначеної проблеми залишається ряд невирішених питань, які стосуються, в першу чергу, визначення чинників впливу на ефективність заходів з упровадження інновацій, розроблення комплексних науково-технічних програм. Зазначені обставини й зумовили вибір теми досліджуваної проблеми.

Мета статті. Ефективність економіки у ланцюзі держава – галузеві формування – територіальні (регіональні) господарські управління (об'єднання територіальних громад) – конкретні промислові підприємства забезпечується продовження інноваційно-

наукового галузевого ланцюга освіта – наука – виробництво – реалізація – споживання. Окремими напрямками активізації цього процесу, а точніше джерелом його є впровадження інноваційного, ресурсного, цільового науково-технічного програмування, визначення методики формування проектів з означеної тематики.

Створюючи умови для реалізації адаптивно-трансформаційних процесів, інноваційно-ресурсної політики впливає на розвиток не лише державного, а й приватного та комунального секторів інноваційної діяльності, що зумовлює необхідність залучення державних засад управління цими процесами. Необхідність розроблення організаційно-економічних механізмів активізації цих процесів зумовлює мету означеної статті.

Постановка завдання. Без розв'язання проблем ефективного розвитку промислового виробництва економіка України не зможе зайняти належне місце у світовому економічному просторі. Успішне вирішення цих проблем визначається, в першу чергу, станом виробничо-господарського потенціалу, динамічністю, збалансованістю та спрямованістю його розвитку у ланцюзі держава – галузеві формування – територіальні (регіональні) господарські управління (об'єднання територіальних громад).

Власне ці та інші обставини зумовлюють актуальність та своєчасність означеної проблематики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виробничо-господарський потенціал суб'єкта господарювання є максимально можливою здатністю матеріального виробництва щодо випуску продукції й надання послуг на основі використання всіх видів ресурсів, оптимальних темпів оновлення виробничого апарату.

Саме виробничо-господарський потенціал характеризує досягнутий технологічний рівень виробництва і ступінь відповідності йому механізму управління цією сферою [13].

Дослідження особливостей та розкриття внутрішніх зв'язків виробничо-господарського потенціалу передбачає аналіз його структурних складових у поелементному, галузевому та територіальному аспектах. Виробничо-господарський потенціал дуже чутливий до особливостей соціально-економічних та політичних процесів, які відбуваються в країні. Зміна стратегії розвитку суттєво відображається на використанні всіх його елементів та рівня віддачі. Останні роки господарювання призвели до суттєвих змін у розвитку виробничо-господарського потенціалу країни.

Наприклад, вивчення теоретичних основ вхідних логістичних потоків в інноваційній діяльності показав. Підприємства витрачають на логістику від 5 до 35% від обсягу продажів залежно від типу діяльності, її географічного масштабу та інших характеристик. Особливо гостро проблема переходу на інноваційний розвиток проявляється на підприємствах машинобудівного комплексу, так як головний фактор конкурентоспроможності машинобудівних підприємств – їх технологічний розвиток. Технологічний прогрес зумовлює розвиток машинобудівного комплексу, ефективність взаємодії галузі машинобудування з іншими галузями, підвищення конкурентоспроможності продукції та продуктивності праці. Логістичне забезпечення інноваційного потенціалу відбувається в результаті взаємодії. При економічній взаємодії інновацій та логістики відбувається взаємозалежний та взаємозумовлений вплив між ними, що носить двоякий характер.

Логістична система у ресурсних контекстах виступає необхідною умовою існування та функціонування інноваційної діяльності підприємства в якості цілеспрямованого економічного потоку – потоку матеріальних, фінансових, інформаційних, трудових та ін. Вони є об'єктом управління логістики. Інноваційна логістика створює базу, так званий «фундамент» взаємодії інновацій та логістики, й

визначається як цілеспрямована практична діяльність упровадження інновацій в основні та оборотні засоби логістичної системи для забезпечення безперебійного та економічно ефективного виконання основних функцій логістики – процесів фізичного просування матеріалів та сировини, підтримки запасів, транспортних, маніпуляційних, а також для реалізації інформаційних логістичних процесів. Інновації на даному рівні взаємодії виступають в якості головного джерела формування потенціалу логістичної системи у ланцюзі держава – галузеві формування – територіальні (регіональні) господарські управління (об'єднання територіальних громад).

Розглядаючи практичну діяльність з організації та управління процесами руху матеріальних, фінансових, інформаційних та інших потоків у системі ринкової економіки, слід зазначити, що основним об'єктом управління логістичної системи є матеріально-ресурсний потік. Для здійснення процесів фізичного просування продуктів та підтримки запасів, а також реалізації інформаційних логістичних процесів повинні застосовуватися різноманітні технічні засоби. Ці засоби, варіанти їх використання, а також системи підтримки їх працеспроможності створюють інфраструктуру логістичних процесів. Тому найповніше використання ресурсного потенціалу в її прикладному аспекті розповсюджується на матеріальні активи.

Сьогодні основна увага приділяється переходу всіх сфер економіки на Європейські рейки, створенню цілого ряду ринкових інститутів. Але перехід до цих відносин поки що не призвів до значного підвищення ефективності виробничо-господарського потенціалу. Більше того, дуже ускладнилося управління ним, що пов'язано з практично відсутнім комплексним регулюванням сфери матеріального виробництва. За матеріало- та енергоємністю валового внутрішнього продукту Україна суттєво поступається економічно розвиненим державам.

Необхідною умовою розвитку держави є розвиток виробничо-господарського потенціалу, який становить основу для створення фінансових ресурсів, подальший розподіл та перерозподіл яких забезпечує фінансування невиробничої сфери та трансфертних платежів [1]. Тому сприяння розвитку виробничо-господарського потенціалу повинно стати першочерговим завданням дослідження проблем управління, в першу чергу, впливом інноваційно-логістичних, матеріальних, ресурсних, фінансових та інформаційних чинників на ефективність діяльності промислового підприємства та оптимізацію витрат в умовах трансформаційної економіки, в т.ч. законодавчих та виконавчих органів усіх рівнів влади.

Розвиток диверсифікації виробництва, ускладнення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, динамізм технічних нововведень, боротьба за ринки збуту продукції, розширення номенклатури продукції потребує здатності підприємств маневрувати виробництвом залежно від кон'юнктури ринку. Це стало потребою впровадження промисловими підприємствами нових профілів.

Оскільки об'єктом нашого дослідження є управлінські процеси, що розвиваються в промислових підприємствах, то спочатку розглянемо етимологію їх утворення, а потім визначимо об'єктивну необхідність упровадження інноваційно-логістичних засад в їх діяльність.

Підприємство, яке займається одним видом діяльності, являє собою гомогенну систему, в якій усі функціональні підрозділи працюють на досягнення загальних цілей. При цьому кожен із функціональних підрозділів має свої функціональні стратегії, які в сумі дають загальну стратегію підприємства. Як відзначає Хаджинова О.В., підприємство протягом певного часу різноманітнить свою діяльність і стає багато профільним. Якщо задатися питанням гомогенності такого підприємства в плані його фундаментальних компетенцій, то можна побачити, що воно складається з ряду однорідних утворень, кожне з яких дуже нагадує однопрофільне підприємство. Тобто ці

утворення багатопрофільного підприємства є, по суті, «підприємствами в підприємстві». Такі гомогенні утворення мають кілька синонімічних назв [12]: стратегічна сфера діяльності, стратегічна область діяльності, стратегічний діловий центр, стратегічний сегмент, стратегічна бізнес-одиниця, стратегічна господарська одиниця, стратегічна область бізнесу. Кожна стратегічна область діяльності є гомогенною в плані продукції та послуг, які пропонуються на специфічному ринку, де конкуренція чітко визначена, визначені також і ресурси, які можуть бути туди спрямовані, а також стратегії конкуренції.

Управління діяльністю промислових підприємств має переваги щодо окремих підприємств інших галузей: можливість створення замкнених технологічних ланцюгів від видобування сировини до випуску готової продукції, доведення її до споживачів, економія на торгових, маркетингових та інших послугах, використання переваг диверсифікації виробництва, можливість маневрувати фінансовими та інвестиційними ресурсами.

Освоєння промисловими підприємствами нових профілів діяльності потребує наявності відповідних ресурсів та коштів і, як приклад, це може бути залучення інвестицій. На даному етапі розвитку ринкових відносин основним елементом економічної політики повинно стати довготермінове інвестування. Особливо це стосується виробничо-господарського комплексу країни, який зараз перебуває в критичному стані. Адже основні засоби, що є важливішим його елементом, у багатьох галузях застаріли та фізично зносилися.

Окремі промислові підприємства потребують довготермінових капітальних вкладень у структурну перебудову, модернізацію, інноваційну діяльність. При цьому визначна роль належить середньо- та довготерміновим інвестиціям, оскільки інноваційний процес триває в середньому 3 – 5 років. Однак інтереси промислових підприємств не співпадають з інтересами фінансової сфери, оскільки фінансово-кредитні установи зацікавлені у швидких та ефективних проектах, що обумовило дефіцит довготермінових кредитів. Таким чином, проблема забезпечення господарської діяльності промислових підприємств фінансовими ресурсами стала основною.

Особливе місце у визначенні ефективності управління розвитком промислових підприємств належить саме інвестиційній складовій знову ж таки в у ланцюзі держава – галузеві формування – територіальні (регіональні) господарські управління (об'єднання територіальних громад). Як зазначають деякі автори, при оцінюванні перспективних можливостей розвитку необхідно виходити з того, що саме інвестиції в основний капітал є базовою конструкцією промислового зростання [4, 5]. Аналіз цих показників у розрізі регіонів України показує їх недостатні обсяги й динаміку, а також значну регіональну диференціацію. Наприклад, Харківська область, що має значний промисловий потенціал, має найбільші обсяги виробництва промислової продукції в Україні, за обсягами капітальних вкладень на душу населення займає лише сьоме місце.

У системі відтворення, незалежно від її суспільної форми, інвестиціям належить найважливіша роль у справі поновлення і збільшення виробничих ресурсів, а, отже, і забезпеченні темпів економічного зростання. Тому саме інвестиції складають матеріальну основу розвитку промислового виробництва впровадження інноваційно-логістичних проектів.

Характеризуючи структуру промислового виробництва Тернопільської області, треба зазначити, що в ній значне місце займають промислові підприємства, що мають високий рівень витрат і незначну частку доданої вартості. Негативною є також тенденція зміни цієї різниці, що збільшується протягом останніх років.

Сучасний стан економіки України як невід'ємної складової світової економіки, має свої особливості, які впливають на обсяги, напрямки, джерела фінансування та

ефективність нових профілів діяльності підприємства. До цих особливостей О.С. Галушко [3] відносить те, що:

– по-перше, розвиток конкуренції в умовах переходу України до відкритої економіки протікає на фоні високого рівня зносу виробничих потужностей. Знос основних фондів, що використовуються в економіці України, становить в середньому 40 – 45%, а в деяких галузях промисловості ще у 2000 р. складав близько 80%. До таких підприємств належать гірничо-збагачувальні комбінати, низка металургійних підприємств, підприємства вугільної промисловості. Слід погодитися з думкою, що проблема ускладнюється тим, що саме ці підприємства зумовлюють рівень собівартості продукції та її якість у галузях, які використовують цю продукцію у якості сировини та матеріалів. Це знижує конкурентоспроможність усіх галузей економіки;

– по-друге, структурна перебудова економіки, процес роздержавлення підприємств, земельного фонду країни, які є об'єктивною необхідністю при переході до ринкових відносин, на першому етапі зумовили тимчасове зменшення обсягів виробництва, і, як наслідок, зниження рентабельності роботи підприємств. У такому випадку підприємства не мають можливості не тільки для впровадження нових профілів діяльності, але й для простого підтримання виробничих потужностей;

– по-третє, в умовах досить високого рівня інфляції банківська система України не в змозі надавати кредити під відсотки нижчі за рівень інфляції, який зумовлює вартість залучення банками кредитних ресурсів. Крім того, низькорентабельні підприємства відрізняються підвищеним ризиком неповернення кредитів, що об'єктивно тягне за собою підвищення вартості кредитів для таких підприємств. Що стосується інтересів підприємств, то їм доцільно брати кредити тільки під відсотки, які нижчі за рівень рентабельності їх роботи. Таким чином, виникає відповідне протиріччя, яке може бути вирішене тільки за участю держави, використання нею регулюючих та стимулюючих важелів фінансового механізму;

– по-четверте, системи управління кращими сучасними підприємствами являють собою високоінтегровані структури, які органічно поєднують виробничу, управлінську та інформаційну структури підприємства. Тільки ретельно підібрані, узгоджені в своїх характеристиках вони набувають синергічного ефекту, дозволяють повнішою мірою реалізувати виробничий, кадровий, фінансовий і будь-який інший потенціал підприємства.

Слід зазначити, що в нових умовах господарювання, які передбачають наявність конкуренції, необхідність самофінансування і самоокупності, необхідність врахування впливу й подолання значної кількості зовнішніх і внутрішніх чинників, у підприємства видозмінюється сутність виробничо-господарської діяльності. У зв'язку з цим при розробленні стратегії поведінки підприємства на ринку, в тому числі й при плануванні нових видів його діяльності, мова повинна йти не тільки про можливості розвитку підприємства, але й про виробничо-господарський потенціал.

Сучасні підходи до формування економічної стратегії промислових підприємств базуються на узагальненому оцінюванні можливостей їх функціонування та динамічного розвитку. Це оцінювання в наукових працях, а потім і в практичній діяльності стала виражатися за допомогою таких понять, як «виробничий потенціал», «інноваційний потенціал», «фінансовий потенціал» та ін. [8]. Слід наголосити, що всі ці поняття описують різні, але взаємопов'язані сторони існування й життєдіяльності підприємства. Це дозволяє поєднати їх у єдине інтегроване поняття – виробничо-господарський потенціал, який має внутрішню цілісність й узагальнює низку понять потенціалів, що нині активно використовуються в економічних дослідженнях.

Деякі автори [2, 5, 6] пропонують під виробничо-господарським потенціалом розуміти цілісну інтегровану характеристику підприємницьких можливостей суб'єктів господарювання, що базується на комплексному оцінюванні рівня використання всіх

видів ресурсів.

Виробничо-господарському потенціалу присвячена незначна кількість наукових робіт. При цьому науковці, як правило, обмежуються лише розкриттям поняття й сутності економічного потенціалу, ролі покращення його застосування для підвищення ефективності економіки й обґрунтування основних напрямків інтенсифікації виробництва в масштабах національного господарства України. Не часто вони виходять за межі регіону. Водночас досить мало уваги приділяється вивченню системних особливостей для раціоналізації господарювання на рівні первинної ланки економіки – підприємства. Це дозволяє казати про можливість і необхідність розроблення нових підходів до визначення поняття виробничо-господарського потенціалу підприємства.

В умовах ринку, що характеризується нестабільністю показників підприємства та зумовлених нею попиту та пропозиції, змінністю цін на товари і послуги, змінами в конкурентному середовищі та іншими макро- та мікроекономічними чинниками, визначення здатності підприємства розширювати перелік діяльності, граничних потенціальних можливостей на перспективу є досить складним завданням.

Базовим принципом виділення елементів виробничо-господарського потенціалу підприємства є оцінювання можливостей досягнення його стратегічних цілей. Оскільки у загальновідомому розумінні можливість – це засоби, умови, обставини, необхідні для здійснення чого-небудь, а мати можливість – це мати в наявності необхідні засоби, умови, то елементами виробничо-господарського потенціалу промислового підприємства (ВГППП) повинні бути матеріалізовані засоби виробництва, предмети праці, визначені категорії робітників, можливості досягнення стратегічних цілей підприємства, предмети і категорії.

Крім того, така категорія, як виробничо-господарський потенціал підприємства виражає всі аспекти його діяльності. Це – здатність до аналізу економічної кон'юнктури ринку, реалізації конкурентоспроможні ідеї, забезпечення ефективного функціонування підприємства за рахунок найбільш раціонального використання інвестиційних можливостей тощо. Звідси, виробничо-господарський потенціал підприємства у загальному вигляді можна охарактеризувати такими рисами:

- виробничо-господарський потенціал визначається його реальними можливостями в тому чи іншому напрямку діяльності. При цьому необхідно враховувати як реалізовані, так і не реалізовані з якихось причин можливості;
- можливості конкретного підприємства більше залежать від наявності ресурсів та їх резервів (тих, що не залучені до виробництва або можливих видів діяльності);
- виробничо-господарський потенціал зазвичай визначається здатністю різних категорій робітників використовувати наявні ресурси при впровадженні нових видів діяльності;
- рівень і результати реалізації виробничо-господарського потенціалу зумовлюються формою підприємства та його організаційною структурою.

Якщо ці характеристики взяти до уваги, то можна запропонувати відповідну модель виробничо-господарського потенціалу підприємства, існування якої визначається розміром і якістю наявних ресурсів; можливостями менеджменту оптимально використовувати наявні ресурси підприємства; інноваційними можливостями щодо використання прогресивних технологій, інноваційних форм організації праці й виробництва; фінансовим потенціалом. Сукупність цих складових утворює можливість, яка при порівнянні з аналогічними показниками іншого підприємства відображає рівень його конкурентоспроможності.

Що стосується оцінювання стану виробничо-господарського потенціалу підприємства, то воно потребує вирішення низки завдань, які можна подати у відповідній послідовності (рис. 1).

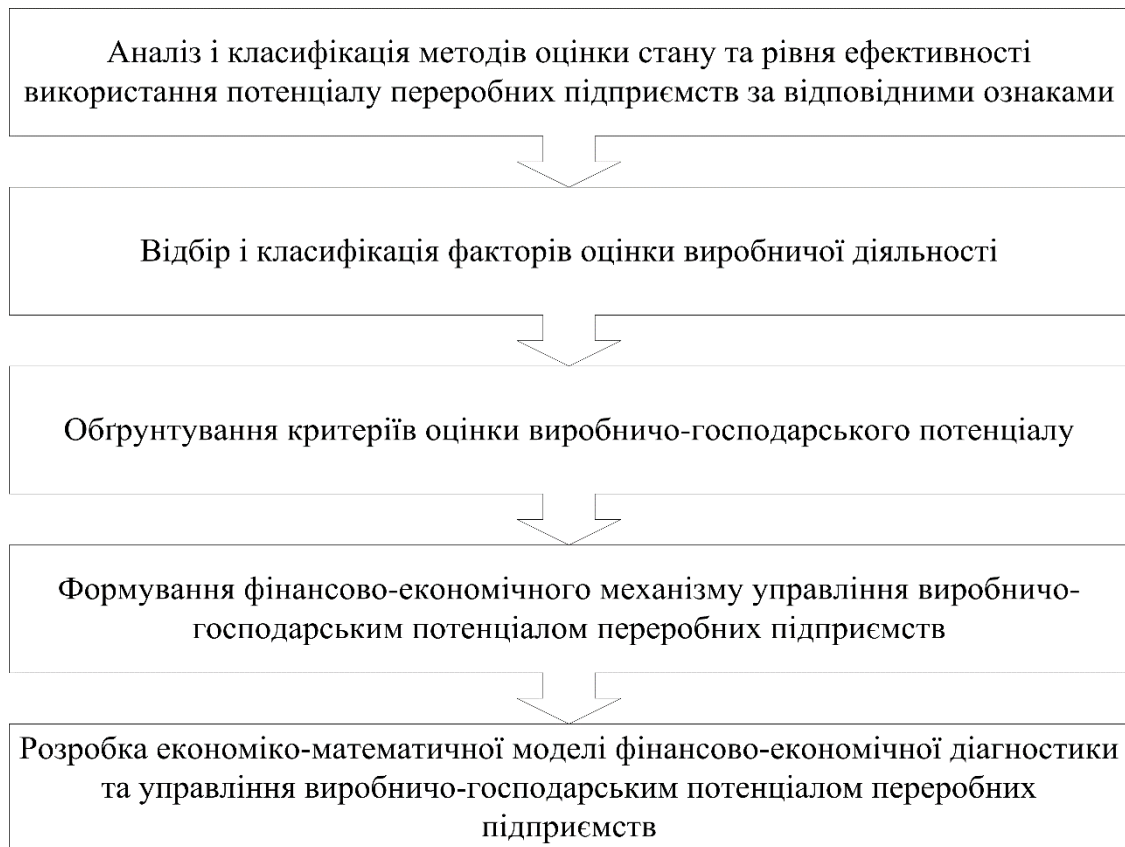

Рисунок 1. Послідовність організації аналізування стану виробничо-господарського потенціалу підприємства (адаптовано за Хаджинова О.В. [12])

Figure 1. The sequence of organization of the analysis of the state of production and economic potential of the enterprise (Adapted after the example model of Hadzhinova O.V. [12])

Для ефективного здійснення першого етапу необхідно визначити ознаки, якими можуть бути: чіткі критерії, ступінь об'єктивності й можливості використання їх при діагностиці різних напрямків виробничо-господарської діяльності залежно від пріоритетності.

Слід зазначити, що оцінювання виробничо-господарського потенціалу підприємства та його фінансово-економічна діагностика потребують чітких методологічних підходів, які зараз відсутні. Тому необхідна комплексна, оптимально збалансована система показників, яка б була здатна відобразити всі аспекти діяльності підприємства. Необхідно застосовувати методи, що дозволяють встановити не тільки кількісні, а й якісні зв'язки між окремими елементами виробничо-господарського потенціалу. Крім того, важливим показником є рівень розвитку й конкурентоспроможності цього потенціалу. На основі цих показників можна здійснити своєчасне обґрунтування і реалізацію управлінських рішень відносно подальшої діяльності підприємства, спрямованої на розвиток профілів його діяльності. Оцінювання виробничо-господарського потенціалу підприємства є багатокритеріальним і досить складним завданням, послідовність розв'язання якого полегшує визначення рейтингу підприємства з погляду перспектив його подальшої діяльності.

Система показників для оцінювання рівня використання виробничо-господарського потенціалу має складатися з відповідних функціональних блоків: виробничий, організаційно-економічний, економічний та фінансовий. При цьому система показників, критерії оцінювання виробничо-господарського потенціалу визначаються специфікою тих чи інших виробничих процесів, метою досліджень і

завданнями, які стоять перед конкретним підприємством.

Висновки. В умовах Європейської адаптації вітчизняних суб'єктів господарювання одним з напрямків підвищення ефективності виробничо-господарського потенціалу підприємства є не лише організація процесу забезпечення ефективності економічних реформ за рахунок управління інноваційно-ресурсними чинниками, а й проведення активної політики оновлення виробництва на всіх рівнях і в усіх галузях національної економіки та господарської діяльності. На рівні підприємств – це розроблення, засвоєння, впровадження у виробництво наукомістких видів продукції, технологій, матеріалів і способів економічного господарювання. На рівні галузей – цілеспрямована структурна, інвестиційна та науково-технічна політика. Інноваційні проблеми дослідження виробничо-господарського потенціалу повинні розв'язуватися комплексно, з урахуванням діяльності різних наукових напрямків: економічного, технічного, організаційного, соціального, ресурсного, юридичного та ін. Організація процесу забезпечення ефективності економічних реформ та адаптації суб'єктів господарювання до Європейських вимог шляхом активізації управління інноваційними, економічними, ресурсними та ін. чинниками підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства (див. рис. 2).

Рисунок 2. Організація процесу забезпечення ефективності економічних реформ та адаптації суб'єктів господарювання до Європейських вимог шляхом активізації управління інноваційно-ресурсними чинниками підвищення конкурентоспроможності промислового підприємства

Figure 2. Organization of the process of ensuring the effectiveness of economic reforms and adaptation business entities to European requirements by enhancing the management of innovation and resource factors to enhance the competitiveness of the industrial enterprise

Аналіз економічного стану виробничо-господарського потенціалу підприємств України свідчить, що на сучасному етапі для підвищення конкурентоспроможності підприємств, ступеня економічної незалежності країни необхідні розроблення і впровадження таких заходів:

- логістичних методів забезпечення погодженого розвитку виробничих потужностей підприємства у контексті галузі;
- методів і програм інноваційно-ресурсного розвитку підприємств, спрямованих на підвищення ефективності використання виробничо-господарського потенціалу та його подальшого розвитку у Європейських контекстах;
- формування організаційного механізму пошуку фінансових ресурсів, методів їх акумуляції й наукового розподілення на розвиток основних складових виробничо-господарського потенціалу і, в першу чергу, пріоритетних та економічно перспективних галузей і підприємств;
- упровадження організаційно-економічного механізму активізації інноваційно-ресурсного розвитку підприємств;
- розроблення інноваційно-ресурсних стратегій розвитку промислових підприємств.

Загалом дослідження особливостей організаційного процесу забезпечення ефективності економічних реформ в умовах Європейської адаптації суб'єктів господарювання, розв'язання проблем управління впливом інноваційно-ресурсних, фінансових та інформаційних чинників на ефективність діяльності промислового підприємства, оптимізація ресурсних витрат в умовах трансформаційної економіки може суттєво вплинути на підвищення його конкурентоспроможності.

Conclusions. Thus, in the context of the European adaptation of native management subjects, one of the directions of increasing the efficiency of production and economic potential of the enterprise is not only the organization of the process of ensuring the effectiveness of economic reforms through the management of innovation and resource factors, as well as instant policy of updating production at all levels and in all areas of national economics and business activities. Thus, at the enterprise level – it is the development, assimilation, introduction into the production the high-tech types of products, technologies, materials and methods of economic management. At the industry level it is targeted structural, investment and science and technology policy. Innovative problems of the study of industrial and economic potential should be solved in complex, taking into account the activities of various scientific areas: economic, technical, organizational, social, resource, legal. The organization of the process of ensuring the effectiveness of economic reforms and adapting subjects to the European requirements by activating the management of innovational, economic, resource and other factors for improving the competitiveness of the industrial enterprise, see. Fig. 2.

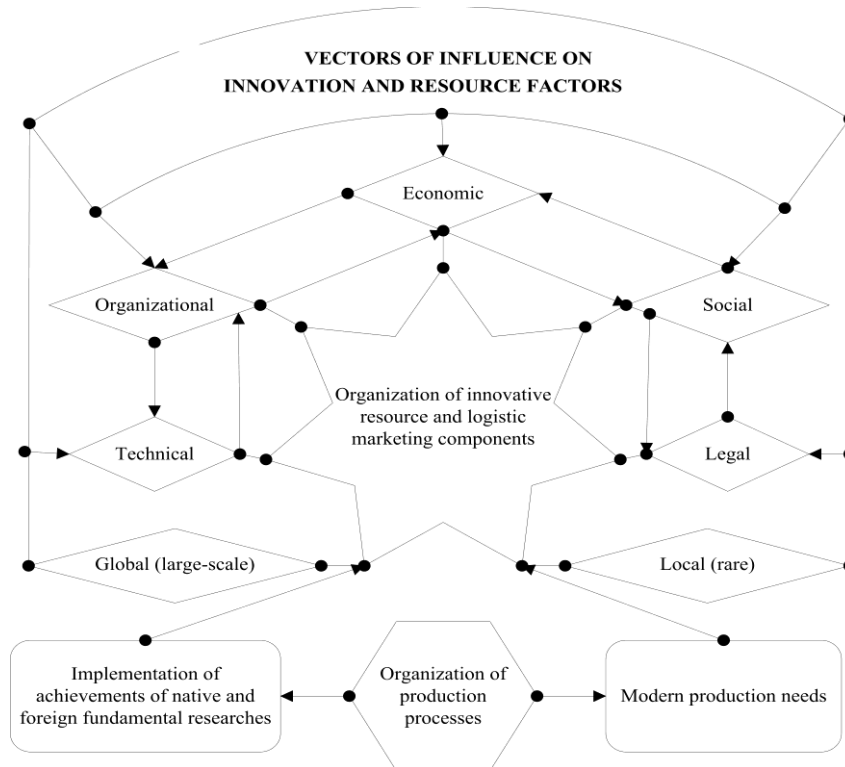

Figure 2. Organization of the process of ensuring the effectiveness of economic reforms and adaptation business entities to European requirements by enhancing the management of innovation and resource factors to enhance the competitiveness of the industrial enterprise

The analysis of the economic status of the industrial and economic potential of Ukrainian enterprises suggests that at the present stage, to improve the competitiveness of enterprises, the degree of economic independence of the country, the development and implementation of the following measures are needed:

- logistic methods for ensuring the coordinated development of production capacity of the enterprise in the context of the industry;
- methods and programs of innovation and resource development of enterprises aimed at improving the efficiency of the use of industrial and economic potential and its further development in European contexts;
- formation of an organizational mechanism for the search for financial resources, methods of their accumulation and scientific allocation for the development of the main components of production and economic potential and, in the first place, priority and economically perspective industries and enterprises;
- implementation of organizational and economic mechanism of activation of innovation and resource development of enterprises;
- development of innovation and resource strategies for the development of industrial enterprises.

In general, the study of the peculiarities of the organizational process of ensuring the effectiveness of economic reforms in the European adaptation of subjects management, the management of the impact of innovation and resource, financial and information factors on the effectiveness of the industrial enterprise, optimization of resource costs in a transformational economy can affect the increasing of its competitiveness.

Використана література

1. Андрушків, Б.М. Інноваційно-комплексні шляхи розвитку малого підприємництва [Текст] / Б.М. Андрушків, Ю.Я. Вовк, І.Ю. Крамар та ін. – Тернопіль: ТНТУ ім. Івана Пулюя, 2011. – 340 с.
2. Андрушків, Б.М. Інноваційна політика [Текст] / Б.М. Андрушків, Ф.В. Бортняк, Ю.Я. Вовк та ін.; за заг. ред. Б.М. Андрушківа. – Тернопіль: ТзОВ „Терно-Граф“, 2012. – 484 с.
3. Забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств на базі інноваційного розвитку; монографія [Текст] / за ред. О.С. Галушко. – Д. Національний гірничий університет, 2012. – 212 с.
4. Закон України: «Про інноваційну діяльність» (1 січня 2003 р.).
5. Кирич, Н.Б. Організаційні механізми реалізації стратегії підвищення фінансово-господарської стабільності підприємства [Текст] / Н.Б. Кирич // Матеріали Х наукової конференції ТДТУ імені Івана Пулюя, Тернопіль, 17 – 18 травня. – Тернопіль: ТДТУ, 2006. – 249 с.
6. Кирич, Н.Б. Особливості управління техніко-економічними факторами стабілізації виробництва на сучасному етапі [Текст] / Н.Б. Кирич // Галицький економічний вісник. – 2006. – № 2 (9). – С. 33 – 38.
7. Кирич, Н.Б. Стабільність виробництва та фінансова стійкість господарських структур – необхідна умова інтеграції України до ЄС: Тези доп. Міжнар. наук. конф. [Текст] / Н.Б. Кирич // Разом в Європі: маркетингові стратегії регіонального розвитку: Зб. наук. праць Терноп. інституту соц. та інф. технол. – Тернопіль: ТІСІТ, 2005. – С. 35 – 36.
8. Кирич, Н.Б. Теоретичні та прикладні механізми управління стратегією підвищення господарсько-фінансової стабільності підприємства [Текст] / Н.Б. Кирич // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 3. – С. 136 – 142.
9. Проблеми теорії і практики менеджменту; [Текст] / за ред. Б.М. Андрушківа. – Тернопіль: Тернограф, 2009. – 312 с.
10. Федішин, І.Б. Особливості впровадження інновацій в умовах трансформації промислових підприємств (Європейські акценти); [Текст] / за заг. ред. Н.Б. Кирич. – Тернопіль: Терно-Граф, 2014. – 277 с.
11. Андрушків, Б.М. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми: підручник для студентів та викладачів економічних спеціальностей вузів [Текст] / Б.М. Андрушків, О.Є. Кузьмін. – 2-е видання, перероблене та доповнене. – Тернопіль: Лілея, 1997. – 292 с.
12. Хаджинова, О.В. Логістична стратегія управління витратами багатопрофільного промислового підприємства. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук [Текст] / О.В. Хаджинова. – Донецьк, 2006. – 214 с.
13. Шерстюк, Р.П. Інноваційні шляхи активізації природоохоронного провайдингу в умовах підприємства (Європейські акценти) [Текст] / Р.П. Шерстюк. – Тернопіль: Терно-граф, 2011. – 576 с.

References

1. Andrushkiv B.M., Vovk Yu.Ya., Kramar I.Yu., Kyrych N.B., Marynenko N.Yu., Oksentiuk R.A., Stoiko I.I., Spravska N.V., Pohaidak O.B., Tsikh H.V. Innovatsiino-kompleksni shliakhy rozvytku maloho pidpriemnytstva. Innovative and complex ways of small business development. Ternopil: TNTU im. Ivana Puliuia, 2011. [In Ukrainian].
2. Andrushkiv B.M., Bortniak F.V., Vovk Yu.Ya. ta in. Innovatsiina polityka (Innovation policy). Ternopil: TzOV „Terno-Hraf“, 2012. [In Ukrainian].
3. Halushko O.S., Yermoshkina O.V., Didyk L.M., Herasymova I.Yu., Dedikov O.I. Zabezpechennia konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv na bazi innovatsiinoho rozvytku. Ensuring the competitiveness of industrial enterprises on the basis of innovation development. Donetsk: Natsionalnyi hirnychiy universytet, 2012. [In Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy: „Pro innovatsiinu diialnist“ (1 sichnia 2003).
5. Kyrych N.B. Orhanizatsiini mekhanizmy realizatsii stratehii pidvyshchennia finansovo – hospodarskoi stabilnosti pidpriemstva. Organizational mechanisms of realization of the strategy of increase of financial and economic stability of the enterprise. Proceedings of the Materialy X naukovoi konferentsii TDTU imeni Ivana Puliuia, (Ukraine, Ternopil, May 17 – 18, 2006). Ternopil: X naukovoi konferentsii TDTU imeni Ivana Puliuia, 2006, 249 p.
6. Kyrych N.B. Osoblyvosti upravlinnia tekhniko-ekonomichnymy faktoramy stabilizatsii vyrobnytstva na suchasnomu etapi. Features of management of technical and economic factors of production stabilization at the present stage. Halytskyi ekonomichnyi visnyk, 2006, no. 2 (9), pp. 33 – 38.
7. Kyrych N.B. Stabilnist vyrobnytstva ta finansova stiikist hospodarskykh struktur – neobkhidna umova intehratsii Ukrainy do YeS. Stability of production and financial sustainability of economic structures are a necessary condition for Ukraine's integration into the EU. Proceedings of the Mizhnar. nauk. konf. Razom v Yevropi: marketynhovi stratehii rehionalnoho rozvytku: Zb. nauk. prats Ternop. instytutu sots. ta inf. tekhnol. Ternopil, 2005, pp. 35 – 36.

8. Kyrych N.B. Teoretychni ta prykladni mekhanizmy upravlinnia stratehiieiu pidvyshchennia hospodarsko-finansovoi stabilnosti pidpriemstva. Theoretical and applied mechanisms of management of the strategy of improving the economic and financial stability of the enterprise. *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, 2008, no. 3, pp. 136 – 142.
9. Andrushkiva B.M. Problemy teorii i praktyky menedzhmentu. Problems of the theory and practice of management. Ternopil: TzOV „Ternohraf“, 2009. [In Ukrainian].
10. Fedyshyn I.B. Osoblyvosti vprovadzhenia innovatsii v umovakh transformatsii promyslovykh pidpriemstv (Yevropeiski aktsenty). Features of introduction of innovations in the conditions of transformation of industrial enterprises (European accents). Ternopil: TzOV „Terno-Hraf“, 2014. [In Ukrainian].
11. Andrushkiv B.M., Kuzmin O.Ye. Osnovy menedzhmentu: metodolohichni polozhennia ta prykladni mekhanizmy. Fundamentals of Management: Methodological Provisions and Applied Mechanisms. Ternopil: Lileia, 1997. [In Ukrainian].
12. Khadzhyanova O.V. Lohistychna stratehiia upravlinnia vytratamy velykoho bahato profilnoho promyslovoho pidpriemstva (Logistics cost management strategy for a large number of specialized industrial enterprises) dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata ekonomichnykh nauk. (PhD Thesis). Donetsk, 2006.
13. Sherstiuk R.P. Innovatsiini shliakhy aktyvizatsii pryrodookhoronnoho provaidynhu v umovakh pidpriemstva (Yevropeiski aktsenty) Innovative ways of activation of environmental provisioning in the conditions of the enterprise (European accents). Ternopil: TzOV „Terno-hraf“, 2011. [In Ukrainian].

Отримано 08.11.2017

УДК 331.108.2

Ніна МІЛОШЕВИЧ

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

**КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА УПРАВЛІННЯ ЯК ФАКТОР
ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

***Резюме.** Досліджено, що сучасні умови розвитку України потребують нових підходів щодо механізму підвищення результативності діяльності кожного підприємства. Суттєвим ресурсом і необхідною умовою стійкого стану підприємства на ринку є корпоративна культура, яка у даний момент недооцінюється керівництвом вітчизняних підприємств. На успіх підприємства значною мірою впливає сила корпоративної культури. Залежно від характеру впливу на кінцеві результати діяльності організації впливають позитивні (сильні) й негативні (слабкі) корпоративні культури. В процесі впровадження корпоративної культури переважна більшість українських підприємств стикаються з багатьма проблемами. Необхідність формування корпоративної культури та її розвитку від негативної до позитивної вимагає адекватних управлінських дій та уваги з боку керівництва підприємства. Побудова сильної корпоративної культури призведе до збільшення економічного зростання підприємства.*

***Ключові слова:** корпоративна культура, конкурентоспроможність, позитивна й негативна корпоративна культура, результативність діяльності.*

Nina MILOSHEVYCH

Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

**CORPORATE MANAGEMENT CULTURE AS A FACTOR TO
INCREASE THE COMPANY'S EFFICIENCY**

***Summary.** This article studies the modern development conditions of Ukraine which call for new approaches to the efficiency enhancement mechanisms of each company. The essential resource and the prerequisite for the*